

مرکز تحقیقات استراتژیک
معاونت پژوهش‌های سیاست خارجی

گزارش

شماره ۲۸۸

خرداد ۱۳۹۶

مریم عرب
مرکز تحقیقات استراتژیک

اجلاس گروه ۷ و فرصت‌های پیش روی ایران

مقدمه

بین‌الملل، امنیت جهانی و محیط زیست را مشخص می‌کند. اما آنچه اجلاس سال ۲۰۱۷ را متفاوت کرد عدم امضای بیانیه مربوط به محیط زیست توسط آمریکا بود.

بیانیه اصلی اجلاس سال ۲۰۱۷ شامل بخش‌های سیاست خارجی، اقتصاد، برابری جنسیت، تجارت، حرکت جمعیت، افریقا، امنیت غذایی و تغذیه، محیط زیست و انرژی، نوآوری، توانایی و نیروی کار و سلامت بود. همچنین بیانیه‌های جداگانه‌ای در مورد نقشه راه در مورد نوآوری در بخش استعداد و نیروی کار، محیط اقتصادی متناسب با جنسیت و مبارزه با تروریسم و افراط‌گرایی ارائه شد. بیانیه مربوط به محیط زیست و پیمان اقلیمی پاریس به دلیل عدم امضا آمریکا صادر نشد.

در بیانیه اصلی مهم‌ترین بخش، بخش مربوط به مسائل سیاست خارجی است که موضوع سوریه، لیبی، مبارزه با داعش، کره شمالی، اوکراین، فعالیت‌های چین در دریای چین و حملات سایبری را در بر می‌گیرد. این بخش با تاکید بر نظم بین‌المللی، حفظ حاکمیت ارضی، استقلال سیاسی و اطمینان از

هر سال سران کشورهای هفت کشور صنعتی جهان گرد هم می‌آیند تا راهکارهایی برای مهمترین مسائل روز دنیا ارائه دهند. در بیانیه‌های این گروه تاکید می‌شود که کشورهای عضو تلاش دارند تا براساس ارزش‌هایی همچون آزادی، دموکراسی، صلح، امنیت، قانون و حقوق بشر به توسعه پایدار جهان کمک کنند.

امسال این اجلاس به میزبانی ایتالیا در شهر تائورمینا برگزار شد. دلیل اهمیت این دوره آن بود که رهبر برای اولین بار در این اجلاس شرکت می‌کردند که دونالد ترامپ رئیس‌جمهور ایالات متحده مهمترین تازه‌وارد اجلاس ۲۰۱۷ بشمار می‌آمد. علاوه بر ترامپ، امانوئل مکرون رئیس‌جمهور فرانسه و نخست‌وزیران ایتالیا و انگلستان نیز برای اولین بار در این اجلاس شرکت کردند.

هر سال در پایان اجلاس یک بیانیه‌ی مشترک و چندین بیانیه در مورد موضوعات خاص از سوی سران کشورهای شرکت‌کننده صادر می‌شود که تا حدود زیادی سیاست‌های آنها در زمینه‌های اقتصادی، روابط

اجلاس گروه ۷ و فرصت‌های پیش روی ایران ۲

در مورد لیبی نیاز به شکل‌گیری یک گفتگو همگانی بیش از پیش احساس می‌شود. کشورهای گروه هفت با استقبال از مذاکرات اخیر بین بازیگران اصلی به حل اختلافات امیدوارند. با وجود امکان استفاده از گزینه نظامی این کشورها بر دستیابی به راه‌کار سیاسی تاکید دارند.

در بخش دیگری از بیانیه ضمن استقبال از پیشرفت‌های حاصل شده در مبارزه با داعش در سوریه و عراق و کاهش جذابیت‌های آن برای مسلمانان، کشورهای عضو بر جدیت خود برای ادامه آزادسازی مناطق تحت کنترل این گروه بویژه موصل و رقه تاکید دارند. هفت کشور صنعتی جهان از تمامی کشورهای منطقه برای ایفای نقش سازنده در مبارزه با داعش دعوت بعمل آوردند.

در بخش مبارزه با تسلیحات کشتار جمعی، بیانیه پایانی گروه هفت از کره شمالی به عنوان اولویت اول جامعه جهانی نام می‌برد و این کشور را تهدیدکننده صلح جهانی و ثبات منطقه‌ای می‌داند. این بیانیه از کره شمالی می‌خواهد فوراً و بصورت کامل به تمامی قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل عمل کرده و تمامی برنامه‌های اتمی و موشکی خود را بصورت غیر قابل بازگشت و تایید شده رها کند. این کشورها آمادگی خود را برای دستیابی به این اهداف با استفاده از نیروی نظامی اعلام کردند.

موضوع بعدی در بخش سیاست خارجی این بیانیه، مسئله اوکراین است. این کشورها با محکوم کردن الحاق کریمه به روسیه بر سیاست خود مبنی بر عدم به رسمیت شناختن این جدایی تاکید کرده و استقلال اوکراین اعلام حمایت کردند. آنها تعلیق تحریم‌های روسیه را به تغییر رفتار سیاسی این کشور در اوکراین معطوف کردند. اما در عین حال با تاکید

حمایت حقوق بشر موضوعات مورد اشاره را مطرح کرده است.

در مورد سوریه هفت اقتصاد بزرگ جهان بر این باورند که با گذشت ۶ سال از جنگ سوریه، فرصت مناسب برای خاتمه به این بحران بوجود آمده است. دستیابی به این صلح با استفاده از راه حل سیاسی یکپارچه به رهبری مردم سوریه و با نظارت سازمان ملل متحد و قطعنامه ۲۲۵۴ شورای امنیت سازمان ملل و توافق ژنو امکان‌پذیر خواهد بود. مقابله با داعش و القاعده در سوریه و شکست آنها بدون یک راه حل سیاسی امکان‌پذیر نخواهد بود. کشورهایی که دارای نفوذ بر حکومت سوریه هستند بویژه ایران و روسیه باید تمام تلاش خود را برای جلوگیری از ادامه این تراژدی و اجرای یک آتش‌بس واقعی، پایان دادن به استفاده از سلاح‌های شیمیایی، تضمین دسترسی امن، سریع و بدون شرط به کمک‌های بشردوستانه برای تمامی افراد نیازمند، آزادی افرادی که به صورت غیر عادلانه بازداشت شده‌اند و اجازه دسترسی آزاد به زندان‌های سوریه بکار برند. کشورهای عضو گروه هفت امیدوارند توافق آستانه به کاهش خشونت‌ها در سوریه کمک کند و همچنین آماده‌اند با روسیه در جهت بکارگیری نفوذ این کشور بصورت مثبت برای حل بحران سوریه وارد گفتگو شوند این کشورها برای ارائه کمک‌های مالی برای بازسازی سوریه بعد از دسترسی به ثبات برای انتقال سیاسی قدرت اعلام آمادگی کردند و تاکید کردند که از تلاش‌هایی که در جهت مهندسی جمعیت و جامعه سوریه باشد حمایت نخواهند کرد. در این بیانیه بر نگرانی این کشورها در مورد استفاده از سلاح‌های شیمیایی از سوی دو طرف درگیری تاکید شده است.

بر اختلافات با روسیه بر لزوم گفتگو با این کشور در مورد بحران‌های منطقه‌ای و چالش‌های مشترک در صورت نیاز اشاره کردند.

در مورد چین ضمن ابراز نگرانی درباره سیاست‌های این کشور در دریای چین جنوبی و شرقی با هرگونه حرکت یکجانبه از سوی طرف‌های درگیر به شدت مخالفت کرده و آنها را به نظامی زدایی منطقه مورد مناقشه دعوت کردند.

آخرین بخش مربوط به سیاست خارجی موضوع حملات سایبری بر زیرساخت‌های جهانی است. این کشورها به همکاری بیشتر بین‌المللی برای محافظت از دسترسی آزاد و امن به فضای سایبری تاکید دارند.

تفاوت‌ها و تشابهات بیانیه‌های پایانی سال

۲۰۱۷ و ۲۰۱۶:

بیانیه پایانی سال ۲۰۱۶ (۳۲ صفحه) بسیار مفصل‌تر از بیانیه سال ۲۰۱۷ (۶ صفحه) است. تمرکز اصلی اجلاس سران در سال ۲۰۱۶ وضعیت اقتصاد جهانی است که در بیانیه پایانی این سال نیز بخش بزرگی را بخود اختصاص داده است. به قوانین مالی، مالیات و شفاف‌سازی، تجارت و زیرساخت‌ها به صورت مفصل در بیانیه پایانی سال ۲۰۱۶ در بخش اقتصاد پرداخته شده است. در بخش سیاست خارجی مبارزه با تروریسم و افراط‌گرایی اولویت اصلی هر دو بیانیه است. در بیانیه سال ۲۰۱۶ مبارزه با حرکت جنگجویان بین‌المللی و انتقال سلاح و مهمات به گروه‌های تروریستی و حمایت‌های مالی از تروریست‌ها اشاره شده است. همچنین سران کشورهای گروه هفت اعلام کردند از پرداخت پول در قبال آزادسازی گروگان‌ها به گروه‌های تروریستی خودداری خواهند کرد.

در بیانیه سال ۲۰۱۷، امید بیشتری برای حل بحران سوریه احساس می‌شود و هفت کشور صنعتی نقش ایران و روسیه را پررنگ‌تر از گذشته دانسته و حکومت سوریه را نه به عنوان مشکل بلکه به عنوان یکی از طرف‌های حل مشکل می‌دانند، در حالیکه در سال ۲۰۱۶ تلاش برای محدود کردن فعالیت‌های نظامی دولت سوریه در بیانیه کاملاً واضح است. همچنین در سال ۲۰۱۶ به مسئله عراق و موصل بصورت جداگانه پرداخته شده است و از دولت‌های جهانی خواسته شده تا به حمایت خود از دولت مرکزی عراق ادامه دهند تا این کشور در مقابل داعش و چالش‌های مالی و اقتصادی خود ایستادگی کند. گروه ۷ به تعهد خود برای کمک ۳/۶ میلیاردی دلاری به عراق اشاره می‌کند.

در سال ۲۰۱۶ ایران نیز یکی از بخش‌های بیانیه را به خود اختصاص داده بود. این کشورها بر حمایت و پایبندی خود بر برجام تاکید داشته و تعلیق تحریم‌های اقتصادی و مالی را فرصتی برای ایران برای ورود مجدد به جامعه جهانی دانسته‌اند. در ادامه از ایران خواسته شده تا نقش سازنده‌ای در منطقه ایفا کرده و در راستای دستیابی به راه حل‌های سیاسی، صلح، همکاری در جهت مقابله و جلوگیری از گسترش تروریسم و افراط‌گرایی گام بردارد. سران این کشورها همچنین نگرانی جدی خود از آزمایشات موشکی مغایر با قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل را ابراز کردند. و از ایران خواستند تا به تعهدات حقوق بشری خود پایبند باشد.

بیانیه‌های سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ در مورد بحران اوکراین، لیبی، کره شمالی و دریای چین تفاوت چندانی ندارند و گروه هفت همچنان سیاست‌های گذشته خود را دنبال می‌کند.

اجلاس گروه ۷ و فرصت‌های پیش روی ایران ۴

خواهد داشت. بویژه آنکه در بیانیه اجلاس ۲۰۱۷ در مورد سوریه، نقش ایران و روسیه به عنوان بازیگرانی تاثیر گذار در روند صلح مورد پذیرش قرار گرفته است. با این حال نباید جنبه احتیاط را نیز در چنین همکاری‌های نادیده گرفت زیرا در بسیاری از میدان‌های منطقه ایران در مقابل ائتلاف جهانی قرار دارد.

در بیانیه سال ۲۰۱۷ و ۲۰۱۶ یکی از مهم‌ترین ابزارهای مقابله با تروریسم همکاری با کشورهای سوم در زمینه امنیت پرواز و کنترل مرزها عنوان شده است که می‌تواند بستر مناسبی برای همکاری‌های آینده با کشورهای اروپایی عضو گروه هفت باشد.

در بخش اقتصادی تاکید بیانیه پایانی بر تلاش بیشتر در جهت افزایش رشد اقتصادی با استفاده از ابزار سیاست‌گذاری در بخش پولی، مالی و ساختاری است. با توجه به خارج شدن ایران از تحریم‌ها و وضعیت بحرانی بانکی کشور، استفاده از تجربیات نظام‌های بزرگ مالی جهان می‌تواند به بازسازی سیستم بانکی کمک بزرگی باشد.

در بخش تجارت کشورهای گروه هفت با تاکید بر بازارهای آزاد، به دلیل عدم امکان بهره‌وری همه کشورها از تجارت بین‌الملل آمادگی خود را برای سرمایه‌گذاری در این کشورها اعلام می‌کنند. با وجود حضور هیئت‌های بزرگ تجاری تعدادی از کشورهای گروه هفت در ایران بعد از توافق هسته‌ای و بسته شدن قراردادهای تجاری میان این هیئت‌ها و ایران، سرمایه‌گذاری خارجی همچنان در ایران بسیار محدود بوده و این قراردادها بیشتر جنبه تجاری داشته‌اند. شاید بتوان از تعهدات این کشورها در بیانیه پایانی اجلاس سال ۲۰۱۷ برای سرمایه‌گذاری، آنها را به

در بیانیه سال ۲۰۱۶ به صلح خاورمیانه، یمن، افغانستان، افریقا و ونزوئلا بصورت جداگانه پرداخته شده است در حالیکه در سال ۲۰۱۷ به هیچ‌یک از این موارد توجه نشده است. حمایت از دولت افغانستان و تاکید بر پیمان ناتو در ورشو، برحذر داشتن طرف‌های فلسطینی و اسرائیلی از اقداماتی که راه حل دو کشور را به خطر بیاندازد، تشویق طرفین درگیری در یمن به گفتگوهای صلح با نظارت سازمان ملل، حمایت از کشورهای افریقایی در برگزاری انتخابات و انتقال قدرت بدون درگیری و همکاری این کشورها در مبارزه با تروریسم، درخواست از دولت ونزوئلا برای برگزاری گفتگو با مخالفان و حل بحران اقتصادی و اجتماعی در بیانیه پایانی سال ۲۰۱۶ مطرح شده است.

فرصت‌های ایران:

اگرچه سیاست‌های ایالات متحده و سفر اخیر دونالد ترامپ به منطقه حاکی از رودررویی ایران و امریکا حداقل بشکل غیر مستقیم است اما نباید اختلافات موجود میان گروه هفت را از یاد برد. واکنش‌های نخست وزیر آلمان به سیاست‌های دولت ترامپ در منطقه خود نشان دهنده بروز اختلافات عمیق میان امریکا و کشورهای اروپایی است. با توجه به بیانیه‌های دو اجلاس اخیر می‌توان دریافت که تروریسم و مقابله با افراط‌گرایی مهم‌ترین مسئله سران گروه ۷ است. با این حال عدم توجه به بحث یمن و افغانستان در بیانیه پایانی نشان از عدم یکپارچگی در مواضع کشورها عضو بویژه امریکا می‌باشد.

با توجه به اتفاقات اخیر در تهران، ایران به عنوان جدیدترین قربانی داعش، بسترهای مناسبی برای همکاری‌های امنیتی با این کشورها در برابر خود

استفاده از تجربیات کشورهای صنعتی می‌تواند کمک شایانی به بهبود وضعیت ایجاد شغل در کشور کند. اگرچه همکاری در بخش‌هایی که گفته شد بدلیل عدم تعلیق تمامی تحریم‌ها و اعمال نفوذ ایالات متحده امریکا دشوار خواهد بود و نیازمند صرف زمان و گفتگوهای طولانی است اما در وضعیت کنونی منطقه قدم برداشتن در چنین مسیری می‌تواند نشان دهنده عزم ایران برای ایفای نقش مثبت در جامعه جهانی و منطقه باشد و باعث کاهش بدبینی‌ها نسبت به جمهوری اسلامی گردد.

سرمایه‌گذاری در ایران بویژه در بخش نفت و زیرساخت‌ها ترغیب کرد.

بخش دیگری که می‌تواند زمینه همکاری‌های بیشتر با کشورهای گروه هفت را ایجاد کند بحث مهاجران است. سران کشورهای گروه هفت در بیانیه پایانی اجلاس ۲۰۱۷ بر حمایت از کشورهای در معرض سیل مهاجرت تاکید دارند. با توجه به اینکه ایران از دیرباز میزبان میلیون‌ها مهاجر بوده است، می‌تواند به همکاری در بخش ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای پذیرش و یا اسکان موقت این افراد از کمک کشورهای عضو گروه ۷ بهره‌مند گردد.

در بخش محیط زیست و انرژی کشورهای عضو گروه هفت بجز امریکا بر پایبندی خود به پیمان پاریس تعهد کرده و حمایت خود را از کشورهای در حال توسعه برای عمل به این توافق اعلام کرده‌اند. امکان همکاری در موضوعات زیست محیطی و تشویق به سرمایه‌گذاری برای استفاده از انرژی‌های جایگزین می‌تواند فرصت مناسبی برای همکاری با کشورهای عضو گروه ۷ ایجاد کند. بویژه کشورهایی نظیر ژاپن و آلمان که دارای صنایع پیشرفته‌ای در تولید انرژی‌های جایگزین می‌باشند.

آخرین بخشی که می‌تواند زمینه مناسبی برای همکاری با این کشورها باشد بخش نوآوری، خلاقیت و بهبود نیروی کار است. امروزه با توجه به ماشینی شدن صنایع و جایگزین شدن نیروی انسانی با ماشین‌ها، ایجاد شغل به یکی از دغدغه‌های اصلی کشورها تبدیل شده است. با توجه به میزان بالای بیکاری جمعیت جوان کشور و پیشرفته شدن صنایع کشور ایجاد شغل یکی از چالش‌های اصلی دولت خواهد بود. همکاری در زمینه‌های مطالعاتی و

